

Udskriftsdato: 19. december 2025

KEN nr 10404 af 14/12/2011 (Gældende)

Ligebehandlingsnævnets afgørelse om alder - uddannelse - medhold

Ministerium: Social- og Boligministeriet

Journalnummer: 2500230-10

Ligebehandlingsnævnets afgørelse om alder - uddannelse - medhold

J.nr. 2500230-10

En 53-årig mand fik afslag på sine ansøgninger om ph.d.stipendier ved et universitet. Det fremgik af indklagedes handlingsplan, at man generelt foretrak yngre studerende til ph.d.-uddannelserne. Indklagede havde ikke løftet bevisbyrden for, at klagers alder ikke havde haft indflydelse på tildelingen af ph.d.-stipendier. Klager blev tilkendt en godtgørelse på 25.000 kr.

Klagen drejer sig om angivelig forskelsbehandling på grund af alder i forbindelse med, at klager fik afslag på sine ansøgninger om ph.d.-stipendier.

Ligebehandlingsnævnets afgørelse

Indklagede har handlet i strid med forskelsbehandlingsloven.

Indklagede skal inden 14 dage betale en godtgørelse til klageren på 25.000 kr. med procesrente fra den 2. oktober 2010, hvor klagen er modtaget i Ligebehandlingsnævnet.

Sagsfremstilling

Klager er en 53-årig mand. Han har i oktober 2010 afsluttet en Masters Degree på et dansk universitet.

Han har søgt 3 ph.d.-stipendier ved X fakultet og 3 ved Y fakultet, men har fået afslag på dem alle.

Ved X fakultet har han søgt 2 stipendier efter den såkaldte 4+4 ordning (dvs. inden erhvervet kandidatgrad). Den ene blev afvist, da den ikke opfyldte de formelle formkrav. Til den anden, som blev bedømt som "highly qualified", var der 51 ansøgninger, og der blev tildelt 11 SU-ph.d.-stipendier. Den tredje ansøgning var under 5+3 ordningen (dvs. efter erhvervet kandidatgrad). Skolen modtog 60 ansøgninger, og der var 3 ph.d.-stipendier til rådighed.

Ved X fakultet er den ældste person i en ph.d.-stilling 41 år. Gennemsnitsalderen er ca. 30 år.

Ved Y fakultet har han søgt 2 stipendier under 4+4 ordningen. Der var 31 ansøgninger ved hans første ansøgning, og der blev tildelt ét stipendium. Ved den anden ansøgning var der 54 ansøgninger, og der blev tildelt ét stipendium. Ved den tredje ansøgning under 5+3 ordningen indkom der 37 ansøgninger, og der blev tildelt fire stipendier.

Ved Y fakultet er den ældste person i en ph.d.-stilling 38 år. Gennemsnitsalderen er ca. 31 år.

Indklagede henviser til, at samtlige ansøgninger om stipendium til ph.d.-uddannelse bedømmes af et fagkyndigt bedømmelsesudvalg, afhængigt af hvilket ph.d.-program projektet hører under. Udvalgsmedlemmerne er anerkendte forskere på mindst lektor - eller seniorforskerniveau.

Parternes bemærkninger

Klager gør gældende, at han har fået afslag på sine ansøgninger om ph.d.-stipendier på grund af sin alder. Han ønsker en passende økonomisk godtgørelse.

Han oplyser, at flere professorer uformelt har fortalt ham, at hans alder vil være et problem. I en af bedømmelserne på klagers ansøgning

fremgår det af den første linie, at klager var 52 år. Selv om ansøgningen blev vurderet til at være "qualified", fik han ikke ph.d.-stipendiet, og han mener, at overvejelser omkring hans alder var medvirkende årsag til dette. I et andet tilfælde blev hans ansøgning bedømt til at være "highly qualified", men tildelingen af ph.d.-stipendiet gik alligevel til en yngre person.

Klager henviser til, at følgende fremgik af PHD Education at XX University: A plan of Action " It is also necessary to formulate goals for the university's doctoral student profile. Statistics such as those listed above (field, age, geography, gender, etc.) are not without relevance as indicators of some aspects of the quality of PhD programmes. For example, society's expectation that the universities should produce young researchers who have a long working life ahead of them is legitimate.

Therefore, the recruitment of young students to PhD programmes should be a general goal. Such a goal does not preclude PhD programmes in specific fields from producing graduates with prior work experience".

Det ser derfor ud som om, at aldersdiskrimination i forhold til tildeling af ph.d.-stipendier er den officielle politik på universitetet.

Han har skrevet til dekanen for et af de fakulteter, hvor han søgte om et stipendium, for at høre om alderen havde spillet nogen rolle i beslutningen om ikke at ansætte ham som ph.d.-studerende. Han fik ikke noget svar.

Man får som ansøger til ph.d.-stipendier en skriftlig bedømmelse af sin ansøgning, men hverken ph.d. komiteens overvejelser, eller de kriterier de træffer beslutning på baggrund af, bliver offentliggjort. Forholdet mellem ansøgningens kvalitet og komiteens beslutning er derfor uklar og åben for, at diskriminerende kriterier kan få indflydelse.

Han henviser til, at indklagedes argumentation synes at være, at fordi ældre studerende kan blive ansat under særlige omstændigheder, så udgør den generelle præference efter yngre studerende ikke forskelsbehandling.

Det er ikke klagers påstand, at anvendelsen af handlingsplanen for ph.d.-uddannelserne specifikt udelukker ansøgere på grund af alder, men at den behandler ansøgere forskelligt og mindre favorabelt på grund af alder, med det resultat, at det er meget mindre sandsynligt, at en ansøger på 50 år vil blive tildelt et ph.d.-stipendium end en ansøger på 30 år. Yngre ansøgere vil i overensstemmelse med handlingsplanen blive foretrukket.

Klager henviser til, at fire navngivne lektorer og professorer på de to fakulteter over for ham har givet udtryk for, at hans alder ville være en ulempe i forbindelse med ansøgning om ph.d.-stipendier ved deres fakulteter.

Han mener, at de fire personer kom med bemærkninger som understøttede klagers tro på, at hans chancer for at blive optaget ville være negativt påvirket af hans alder.

Han mener heller ikke, at samfundets forventninger kan legitimere en ulovlig forskelsbehandling, som der henvises til i handlingsplanen. Universitetet synes ikke at have søgt om dispensation fra ligebehandlingsbestemmelserne i forhold til ph.d.-stipendier, men de benytter sig af en rekrutteringspolitik, som lægger en sådan dispensation til grund.

Klager henviser til at fakultet X's tal viser, at han var 14 år ældre end den ældste med et ph.d.-stipendium og 20 år ældre end gennemsnitsalderen. Der er desuden to af hans medstuderende, som har fået ph.d.-sti-

pendier. I begge tilfælde var de akademiske præstationer ikke bedre end klagers, men de passede til aldersprofilen for en succesfuld ansøger.

Han forstår ikke fakultet Y's påstand om, at oplysningen om hans alder i bedømmelsen af hans første ansøgning ikke er en indikation af, at alderen er taget i betragtning. De henviser til, at bedømmelserne af alle ansøgere indeholder oplysning om ansøgers alder. Han mener ikke, der var grundlag for at nævne alderen, hvis den ikke havde betydning. På baggrund af fakultets oplysninger om aldersfordelingen på succesfulde ansøgere til et ph.d.-stipendium er det hans påstand, at en ansøger i 50-erne stort set ingen chance har for at få et stipendium. I de efterfølgende ansøgningsrunder var der desuden ingen henvisning til alder i de skriftlige bedømmelser.

Klager henviser til, at de to fakulteter kommer med generelle udsagn om de optagne ansøgers kvalifikationer. De fremlægger dog ikke dokumentation for de angiveligt bedre kvalifikationer.

Indklagede gør gældende, at handlingsplanen for ph.d.-uddannelserne, procedurerne for behandling af ansøgninger til ph.d.-stipendier, og den konkrete behandling af klagers ansøgninger ikke er i strid med forskelsbehandlingsloven.

Indklagede henviser til, at der ved den fagkyndige bedømmelse af ansøgerne ved fakultet X lægges vægt på, om ansøgeren har bestået de forudsatte eksaminer, og at ansøger kan dokumentere et grundlæggende kendskab til de teorier og metoder, der anvendes inden for det pågældende fagområde, projektets faglige kvalitet, samt om projektet vil kunne gennemføres inden for normeret tid.

X fakultet indførte i 2007 4+4-ordningen med sigte på en bedre overgang mellem uddannelse og ph.d.-uddannelse og som et strukturelt tiltag for at fremme overgang til ph.d.-uddannelsen tidligt i uddannelsesforløbet. Ordningen har ikke som sigte at diskriminere individuelle ansøgere, som har påbegyndt en uddannelse senere i livet. Ph.d.-skolen har ikke alderskriterier i forhold til tildeling af stipendier til ph.d.-uddannelsen.

Der er indsendt udtalelser fra den lektor og den professor ved fakultet X, som klager har henvist til.

Den ene oplyser, at han ikke er involveret i beslutningsprocessen, og derfor ikke har indsigt i beslutningsgrundlaget. Han oplyser videre, at han ikke ville have brugt så meget tid på klagers projekt, hvis han mente, at klager på grund af sin alder ikke ville få et stipendium. Han kan i forbifarten have nævnt, at alderen kunne være et usagt kriterium, hvis der skulle vælges mellem to lige kvalificerede ansøgere, men dette er en opfattelse, der står helt for hans egen regning. Han mener, at han udtrykkeligt har gjort klager opmærksom på, at alder ikke er et bedømmelseskriterium på X fakultet.

Den anden oplyser også, at han ikke ville have brugt arbejdstid på en kritisk diskussion af klagers ansøgninger, hvis han havde anset det for umuligt for klager at opnå et stipendium.

Ved fakultet Y lægges der vægt på projektskitsens/projektbeskrivelsens indhold, om projektet er velafgrænset, og om det skønnes at kunne gennemføres inden for de tre år, der er til rådighed. Bedømmelsesudvalget lægger vægt på de generelle kvalifikationer samt de særlige kvalifikationer, som er af betydning for projektets gennemførelse. Bedømmelsen munder ud i, at ansøgningerne vurderes "kvalificeret" eller "ikke kvalificeret". Herefter indbyder dekanen et antal af de kvalificerede til en samtale, og i forlængelse heraf beslutter han, hvem der skal tilbydes et stipendium. Dekanens beslutning om tildeling af stipendium sker ud fra en samlet vurdering af de indkomne ansøgninger, ansøgernes personlige kvalifikationer, forløbet af de personlige samtaler, samt hensyntagen til projekternes indpasning i fakultetets forskningsområder, fakultetets strategi mm. I denne samlede vurdering har klagers tre ansøgninger ikke opnået tilstrækkelig høj prioritet til at komme i betragtning. Der er ikke givet afslag på grund af alder.

Der er indsendt udtalelser fra de to lektorer ved Y fakultet, som skulle have udtalt sig til klager, om at han ikke ville komme i betragtning til en ph.d.-uddannelse, på grund af sin alder.

Den ene udtaler, at han ikke husker de nærmere detaljer for samtalen, men at han er sikker på, at han har taget forbehold overfor sin viden om proceduren, da han kun havde været ansat i ganske kort tid, inden han skulle vejlede klager. Udsagn og vurderinger, som han eventuelt er kommet med, har alene været baseret på fornemmelser for relevante kriterier angående forskerrekruttering generelt og ikke specifikt i forhold til indklagede.

Den anden udtaler, at han ikke mere præcist kan huske sine udtalelser omkring alder. Han har muligvis i forhold til alder som en mulig barriere svaret, at alle kriterier i sådan en udvælgelsesprocedure ville blive gransket. Da ph.d.-stipendier gives med en forskerkarriere som udsigt, er det hans egen fornemmelse, at et alderskriterium, uanset om dette bevidst identificeres som sådan, vil kunne blive et blandt de mange andre kriterier, der lægges til grund for bedømmelserne.

Ph.d.-skolen modtager ved hver ansøgningsrunde langt flere kvalificerede ansøgninger, end det antal stipendier, der er til rådighed. Der vil derfor ved hver opslagsrunde være en lang række velkvalificerede ansøgere, som ikke får tildelt et stipendium til ph.d.-uddannelse også af dem, der er "highly qualified".

De ansøgninger, der har udløst stipendier, er vægtet højere end klagers ansøgninger.

Indklagede oplyser, at ingen af dekanerne ved de involverede fakulteter ses at have modtaget en mail eller et brev fra klager med forespørgsel om, hvorvidt hans alder har haft indflydelse på beslutningen om ikke at tildele klager et ph.d.-stipendium.

Efter deres opfattelse begrænser eller udelukker formuleringerne i handlingsplanen på ingen måde tildelelse af stipendier til ph.d.-uddannelserne ud fra alderskriterier.

Det er således anført "En sådan overordnet målsætning udelukker ikke, at ph.d.-uddannelser inden for specifikke områder med fordel kan tilbydes kandidater med erhvervs erfaring". Det fremgår desuden, at alle ph.d.-stipendier slås op i åben konkurrence, og at alle ansøgere behandles lige, og at ph.d.-skolerne optager deres studerende udelukkende på baggrund af kvalitative vurderinger.

Indklagede oplyser, at de andre ansøgers projekter og personlige kvalifikationer er fortrolige, hvorfor de på grund af tavshedspligten ikke har mulighed for at fremsende oplysninger om disse.

Ligebehandlingsnævnets bemærkninger og konklusion

Det fremgår af lov om forbud mod forskelsbehandling på arbejdsmarkedet, at der ved forskelsbehandling forstås enhver direkte eller indirekte forskelsbehandling på grund af eksempelvis alder.

Der foreligger direkte forskelsbehandling, når en person på grund af blandt andet alder behandles ringere end en anden bliver, er blevet eller ville blive behandlet i en tilsvarende situation.

Der foreligger indirekte forskelsbehandling, hvis en tilsyneladende neutral bestemmelse, betingelse eller praksis vil stille nogle personer ringere end andre personer på grund af deres alder, medmindre den pågældende bestemmelse, betingelse eller praksis er objektivt begrundet i et sagligt formål, og midlerne til at opnå det er hensigtsmæssige og nødvendige.

Virksomheder, der udbyder undervisning, kurser og lignende er også forpligtet til at respektere forbuddet mod forskelsbehandling. Dette gælder for eksempel kursusvirksomheder og universiteter.

Hvis en person, der anser sig for krænket, påviser faktiske omstændigheder, som giver anledning til at formode, at der udøves direkte eller indirekte forskelsbehandling, påhviler det modparten at bevise, at ligebehandlingsprincippet ikke er blevet krænket.

Ligebehandlingsnævnet finder, at der er påvist omstændigheder, der giver grundlag for at antage, at klager har været udsat for indirekte forskelsbehandling, idet det citerede afsnit af indklagedes handlingsplan må forstås således, at man generelt foretrækker yngre studerende til ph.d.-uddannelserne. Det ændrer ikke på denne vurdering, at ældre studerende ikke er udelukket fra at få et ph.d.-stipendie, når det dog må anses for vanskeligere for dem at få det.

Nævnet finder ikke, at indklagede har løftet bevisbyrden for, at klagers alder ikke har haft indflydelse på tildelingen af ph.d.-stipendier. Der er herved lagt vægt på, at klagers ansøgninger er vurderet som kvalificeret eller meget kvalificeret, og at indklagede ikke har dokumenteret, at klagers ansøgninger ikke var lige så egnede til et ph.d.-stipendium som de ansøgninger, der udløste et stipendium.

Indklagede har heller ikke påvist et sagligt formål i forhold til at foretrække yngre ansøgere til ph.d.-stipendier.

Klager får derfor medhold i klagen

Godtgørelse

Klager tilkendes en godtgørelse, der passende skønsmæssigt kan fastsættes til 25.000 kr.

Ligebehandlingsnævnet har ved fastsættelse af godtgørelsens størrelse taget udgangspunkt i et skøn over sagens faktiske omstændigheder, herunder karakteren og alvoren af den skete hændelse.

Indklagede skal herefter betale 25.000 kr. til klager med procesrente fra den 2. oktober 2010, hvor sagen blev indbragt for Ligebehandlingsnævnet. Beløbet skal betales inden 14 dage.